

The Holy See

**PORUKA PAPE FRANJE
ZA 54. SVJETSKI DAN
SREDSTAVA DRUŠTVENIH KOMUNIKACIJA, 2020.**

«Da možeš pripovijedati svojoj djeci i unucima» (Izl 10, 2).
Život postaje priča

Želio bih ovogodišnju Poruku posvetiti temi pripovijedanja, jer vjerujem da, ako se ne želimo izgubiti na svome putu, moramo udisati dah istine sadržane u dobrim pričama. Priče su to koje izgrađuju, a ne ruše; priče koje nam pomažu ponovno otkriti korijene i snagu koji su potrebni da zajedno krenemo naprijed. Usred konfuzije glasova i poruka kojima smo obasuti sa svih strana potrebna nam je ljudska priča koja nam govori o nama i ljepoti koja prebiva u nama; priča koja svijet i ono što se u njemu zbiva zna gledati s pogledom punim nježnosti; priča koja nam može reći da smo dio tkanja života; priča koja otkriva isprepletene niti kojima smo povezani jedni s drugima.

1. Istkati priče

Čovjek je biće koje pripovijeda. Još od malih nogu gladni smo priča jednako kao što osjećamo glad za hranom. Bilo da su u obliku bajki, romana, filmova, pjesama, vijesti... priče utječu na naš život čak i ako toga nismo svjesni. Često odlučujemo što je ispravno ili pogrešno na temelju ličnosti i priča koje smo upijali u sebe. Priče ostavljaju svoj trag na nama, oblikuju naša uvjerenja i naša ponašanja. One nam mogu pomoći da razumijemo i kažemo tko smo.

Čovjek nije samo jedino biće koje treba odjeću da bi pokrilo svoju golotinju (usp. Post 3, 21), nego je također jedini koji ima potrebu pripovijedati o sebi, „zaodjenuti se“ u priče kako bi zaštitio svoj život. Mi ne tkamo samo odjeću, nego i priče: naime, čovjekova sposobnost „tkanja“ (latinski *texere*) upućuje i na *tekstil* i na *tekstove*. Suvremenske priče imaju zajednički „tkalački stan“: njihova struktura predviđa „junake“, uključujući i one obične, svakodnevne, koji se, slijedeći svoj

san, hvataju u koštac s teškim situacijama i bore protiv zla, vođeni snagom koja im ulijeva hrabrost – snagom ljubavi. Uranjajući u priče možemo pronaći razloge da se junački nosimo sa životnim izazovima.

Čovjek je pripovjedač zato što je biće u nastajanju, koje sebe otkriva i obogaćuje u tkanjima danâ svojega života. Ipak, od samog početka, naša je priča ugrožena: kroz povijest se migolji zlo.

2. Nisu sve priče dobre

»Onog dana kad budete s njega jeli... vi ćete biti kao bogovi« (usp. Post 3, 4): zmijina napast unosi u tkanje povijesti čvrsti čvor koji treba razvezati. “Ako budeš posjedovao, postat ćeš ovo, postići ćeš ono...”, šapuću oni koji i dan-danas koriste tzv. *storytelling* u instrumentalne svrhe. Kolike nas priče omamljuju uvjeravajući nas da, ako želimo biti sretni, trebamo stalno imati, posjedovati i konzumirati. Gotovo ni ne opažamo koliko postajemo pohlepni za tračevima i klevetama, koliko nasilja i neistina konzumiramo. Često s komunikacijskih razboja umjesto konstruktivnih priča koje služe jačanju društvenih veza i kulturnog tkiva izlaze destruktivne i provokativne priče koje uništavaju i trgaju krhke niti suživota. Skupljajući neprovjerene informacije, ponavljajući banalne diskurse i tvrdnje koje su lažne ali uvjerljive, nasrćući na druge porukama mržnje ne pomažemo u tkanju ljudske povijesti, nego čovjeka lišavamo njegova dostojanstva.

No dok su priče koje se koriste u instrumentalne svrhe i moć kratkoga vijeka, dobra priča može nadići granice prostora i vremena. Stoljećima kasnije ostaje aktualna jer hrani život.

U doba u kojem je falsifikacija sve sofisticiranija i postiže zapanjujuće razmjere (*deepfake*), treba nam mudrost kako bismo mogli prigrliti i stvarati lijepe, istinite i dobre priče. Potrebna nam je hrabrost da odbacimo lažne i zle priče. Potrebni su nam strpljivost i moć raspoznavanja kako bismo ponovno otkrili priče koje nam pomažu da ne izgubimo nît vodilju usred mnogih današnjih razdora. Potrebne su nam priče koje će iznijeti na vidjelo istinu o nama samima, također u skrovitom junaštvu svakodnevnog života.

3. Priča nad pričama

Sveto pismo je Priča nad pričama. Koliko je samo događaja, naroda i pojedinaca u njemu prikazano! Ono nam pokazuje od samoga početka Boga koji je i Stvoritelj i istodobno Pripovjedač. On, naime, zbori svoju Riječ i sve nastaje (usp. Post 1). Svojom riječju Bog sve poziva na život, a kao vrhunac stvara muškarca i ženu kao svoje slobodne sugovornike koji zajedno s njim oblikuju povijest. U jednom od psalama stvor govori Stvoritelju: »Jer ti si moje stvorio bubrege, satkao me u krilu majčinu. Hvala ti što sam stvoren tako *čudesno* [...] kosti moje ne bjehu ti sakrite dok nastajah u tajnosti, otkan u dubini zemlje« (139, 13-15). Nismo rođeni cjeloviti, već nas treba neprestano “tkati”, “prèsti”. Život nam je darovan kao poziv da nastavimo tkati onu “čudesnost” koju predstavljamo mi sami.

U tome smislu Biblija je velika povijest ljubavi između Boga i čovjeka. U njenom središtu je Isus: njegova povijest privodi punini Božju ljubav prema čovjeku i istodobno čovjekovu povijest ljubavi prema Bogu. Čovjek će tako biti pozvan, iz naraštaj u naraštaj, *prepričavati i čuvati sjećanje* na najznačajnije zgode iz te *priče nad pričama*, zgode koje mogu najbolje prenositi smisao i značenje onoga što se zbilo.

Naslov ovogodišnje *Poruke* preuzet je iz Knjige Izlaska, temeljnog biblijskog izvješća koje svjedoči o Božjem zahvatu u povijest svoga naroda. Kad mu Izraelova djeca uzdižu svoj vapaj, Bog sluša i sjeća se: »Bog... *sjetio se* svoga saveza s Abrahamom, Izakom i Jakovom. I pogleda Bog na Izraelce i zauze se za njih« (Izl 2, 24-25). Plod Božjeg sjećanja je oslobađanje od tlačenja, oslobađanja koje se zbiva nizom znakova i čudesa. Gospodin tada otkriva Mojsiju značenje svih tih znakova: »*da možeš pripovijedati* svome sinu i svome unuku što sam učinio Egipćanima i kakva sam znamenja izvodio među njima, kako biste znali da sam ja Jahve« (Izl 10, 2). Iskustvo Izlaska uči nas da se znanje o Gospodinu prenosi poglavito pripovijedanjem, iz naraštaja u naraštaj, o njegovoj trajnoj prisutnosti. Bog života nam se objavljuje kroz priče o životu.

Isus nije o Bogu govorio apstraktnim diskursima, nego prisposobama, kratkim pričama preuzetim iz svakodnevnog života. Tu život postaje priča a zatim, za slušatelja, priča postaje život: ta priča ulazi u život onih koji je slušaju i mijenja ga.

Evandjelja su također priče, i to ne slučajno. Dok nas upoznaju s Isusom, ona su "performativna" [1] s obzirom na Isusa; suobličuju nas njemu. Evandjelje traži od čitatelja da bude dionikom iste vjere kako bi mogao dijeliti isti život. U Ivanovu Evandjelju nam se kaže da Pripovjedač u pravom smislu riječi – Riječ – postaje priča: »Jedinorođenac – Bog – koji je u krilu Očevu, on ga *obznani*« (Iv 1, 18). Upotrijebio sam izraz "obznani" jer izvornik *exegésato* može se prevesti i kao "objavi" i kao "obznani". Bog se osobno utkao u naše čovječstvo i tako nam je dao novi način oblikovanja naših povijesti.

4. Povijest koja se obnavlja

Kristova povijest nije baština iz prošlosti; to je naša povijest, trajno aktualna. Ona nam pokazuje da je Bogu toliko stalo do čovjeka, našega tijela i naše povijesti da je postao čovjek, tijelo i povijest. Također nam govori da ne postoje beznačajne ili male ljudske priče. Nakon što je Bog postao povijest, svaka ljudska povijest u stanovitom je smislu Božja povijest. U povijesti svake osobe Otac ponovno vidi povijest svoga Sina koji je sišao na zemlju. Svaka ljudska povijest ima neuništivu vrijednost. Zato čovjek zaslužuje priče koje su na njegovoj visini, na očaravajućoj visini koja ostavlja bez daha na koju ga je Isus uzdigao.

»Vi ste – pisao je sveti Pavao – pismo Kristovo... napisano ne crnilom, nego Duhom Boga živoga; ne na pločama kamenim, nego na pločama od mesa, u srcima« (2 Kor 3, 3). Duh Sveti, ljubav Božja, piše u nama. I dok u nama piše usađuje u nas dobrotu i stalno nas na to podsjeća.

Podsjećati znači dovesti u srce (tal. “*ri-cordare*”), “pisati” na srcu. Po Duhu Svetom svaka priča, čak i ona koja je pala u najveći zaborav, čak i ona koja izgleda kao da je pisana na najiskrivljenijim crtama, može pružiti nadahnuće, može se iznova roditi kao remek-djelo i postati dodatak Evanđelju. Poput Augustinovih *Ispovijesti*. Poput *Hodočasnikove ispovijesti* svetog Ignacija. Poput *Povijesti jedne duše* Terezije od Djeteta Isusa. Poput *Zaručnika*, poput *Braće Karamazov*. Poput nebrojenih drugih priča koje su na divan način oslikale susret između Božje slobode i čovjekove slobode. Svaki od nas zna različite priče koje imaju miris Evanđelja, koje svjedoče o ljubavi koja preobražava život. Te priče traže da ih se dijeli, prepričava i oživljava u svakom dobu, na svakom jeziku, svim sredstvima.

5. Povijest koja nas obnavlja

U svaku veliku priču ulazi naša vlastita priča. Dok čitamo Sveto pismo, zgrade iz života svetaca, ali i one tekstove koji su uspjeli proniknuti čovjekov duh i pokazati njegovu ljepotu, Duh Sveti je slobodan pisati u našem srcu, obnavljajući u nama sjećanje na to tko smo u Božjim očima. Kad se sjetimo ljubavi koja nas je stvorila i spasila, kad ljubav postane dijelom naših svakodnevnih priča, kada svoje dane ispredamo nitima milosrđa, mi tada okrećemo drugu stranicu. Više nismo sputani sponama žaljenja i tuge, sponama nezdravog sjećanja koje nam zatvara srce, nego, otvarajući se drugima, otvaramo se samoj viziji velikog Pripovjedača. Pripovijedati Bogu našu priču nikad nije beskorisno, čak i kada kronika događaja ostaje nepromijenjena, značenje i perspektiva se mijenjaju. Ispričati našu priču Gospodinu znači ući u njegov pogled suosjećajne ljubavi prema nama i prema drugima. Njemu možemo pripovijedati priče koje živimo, njemu možemo donositi ljude i povjeravati situacije. S njim možemo ponovo povezati tkanje života, krpajući pukotine i rupe u njemu. Koliko nam je samo svima to potrebno!

Pogledom velikog Pripovjedača – jedinog koji ima neograničen pogled – približimo se potom protagonistima, našoj braći i sestrama, koji su s nama akteri današnje povijesti. Da, jer na pozornici svijeta nitko nije suvišan i svačija je priča otvorena mogućoj promjeni. Čak i kad pričamo o zlu možemo ostaviti prostora otkupljenju, možemo prepoznati usred zla također dinamizam dobrote i dati mu prostora.

Nije riječ, stoga, o tome da slijedimo logike onih koji se služe umijećem pričanja priča (*storytelling*) niti o tome da oglašavamo neku stvar ili sebe same nego da se spomenemo toga tko smo u Božjim očima, da svjedočimo ono što Duh piše u našim srcima i otkrivamo svakom pojedincu da njegova priča sadrži u sebi divne i čudesne stvari. Da bismo mogli to učiniti povjerimo se ženi koja je u svome krilu istkala čovječstvo Božje i, govori nam Evanđelje, ispredala u sebi sve događaje iz svog života. Djevica Marija je, naime, sve čuvala i o tome razmišljala u svome srcu (usp. Lk 2, 19). Zamolimo za pomoć nju, koja je znala krotkom snagom ljubavi razvezati čvorove života:

O Marijo, ženo i majko, u tvome se krilu istkala Božja Riječ. Ti si svojim životom pripovijedala veličanstvena Božja djela. Slušaj naše priče, pohrani ih u svome srcu i neka budu tvoje i one priče

koje nitko ne želi čuti. Nauči nas prepoznati dobru nîť koja se provlači kroz povijest. Svrni svoj pogled na zapetljane čvorove u koje se zapleo naš život paralizirajući naše sjećanje. Tvoje nježne ruke mogu razvezati svaki čvor. Ženo Duha, majko povjerenja, nadahnjui također nas. Pomozi nam istkati priče o miru, priče o budućnosti. I pokaži nam kako ih zajedno živjeti.

Rim, pri Svetom Ivanu Lateranskom, 24. siječnja 2020., spomen svetog Franje Saleškog.

Frano

[1] Usp. Benedikt XVI., Enc. *Spe salvi*, 2: »kršćanska poruka nije bila samo “informativnog” nego i “performativnog” karaktera – ona je djelotvorna. To znači da evanđelje ne samo da obznanjuje stvari kojima čovjek obogaćuje svoje znanje već ono i djeluje na čovjeka i mijenja njegov život«.